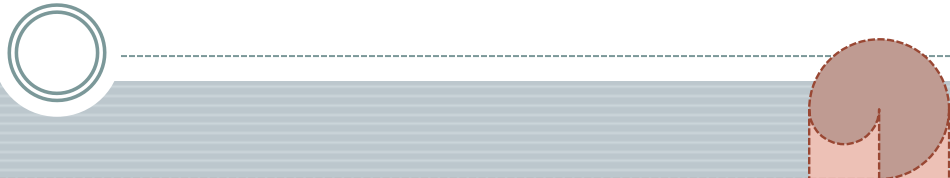

NEGATIVNÍ ASPEKTY VÝLUČNOSTI

IVA BUREŠOVÁ
PSYCHOLOGICKÝ ÚSTAV MASARYKOVY UNIVERZITY

„NADANÁ OSOBNOST NENÍ JEN
NOSITELKOU MIMOŘÁDNÝCH KVALIT...
STEJNĚ TAK MŮŽE BÝT NOSITELKOU
MIMOŘÁDNÝCH PROBLÉMŮ“

Dočkal, 1987, s. 157

ČASTÉ MÝTY O NADANÝCH DĚTECH:

NADANÝM NENÍ TŘEBA
POMÁHAT POMIŽOU SI SAMI

NADANÍ JSOU ÚSPĚŠNÍ VE
STUDIU

NADANÍ JSOU OBLÍBENÍ U
UČITELŮ

NADANÍ JSOU SOCIÁLNĚ
NEPŘIZPŮSOBIVÍ

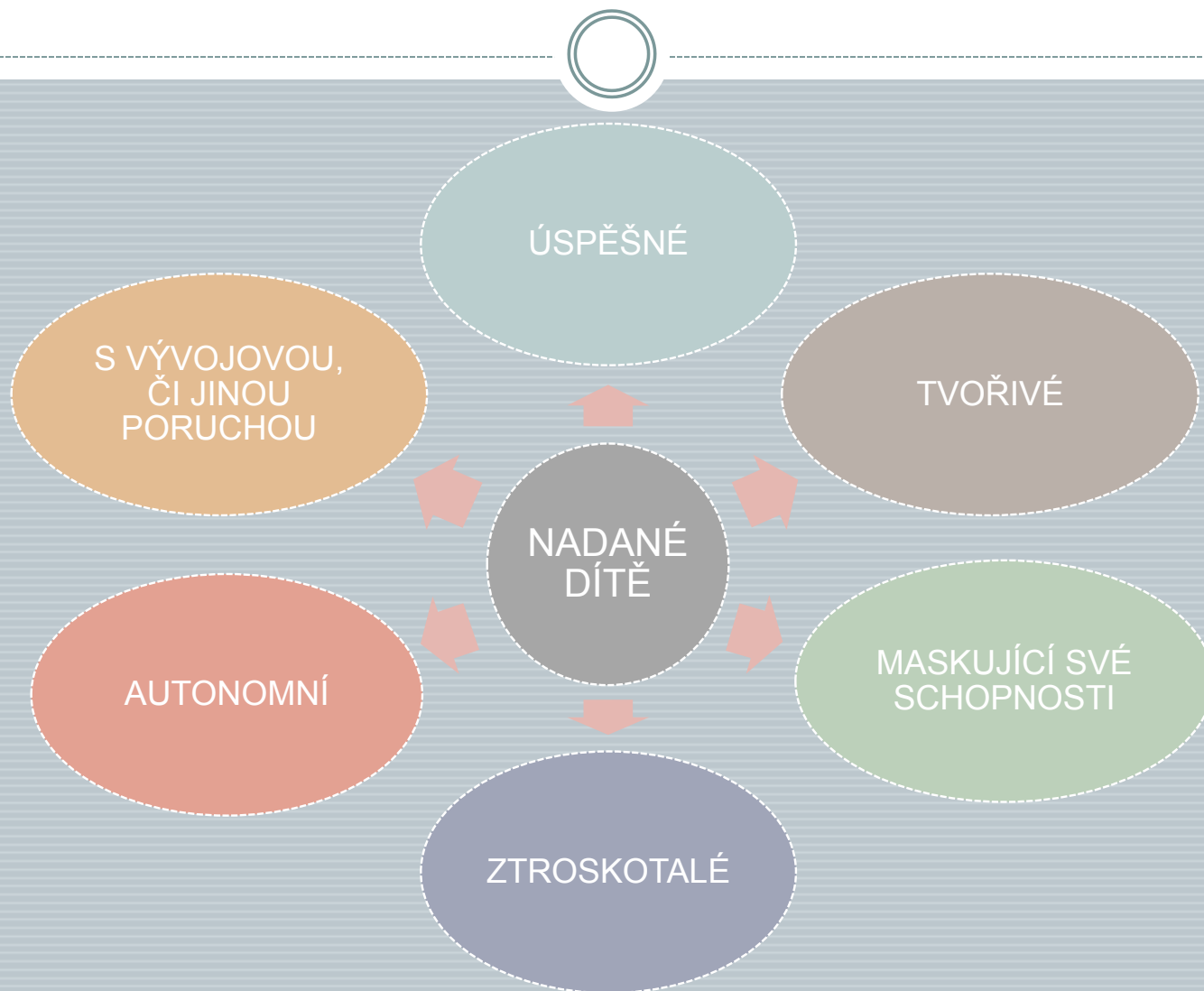
NADANÍ POTŘEBUJÍ SVÉMU OKOLÍ
DÁVAT NAJEVO ŽE JSOU LEPŠÍ

NADANÍ NEMAJÍ ŽÁDNÉ
PROBLÉMY

POCHÁZÍ Z LEPŠÍCH RODIN A
MAJÍ AMBICIÓZNÍ RODIČE

TYPY NADANÝCH DĚTÍ (Betts, G., T., Neihart, M., 1988)

ÚSPĚŠNÝ TYP

CHARAKTERISTIKA

- PERFEKCIONALISTA
- NERISKUJÍCÍ
- POSLUŠNÝ
- VÝBORNÉ VÝSLEDKY

SOCIÁLNÍ VAZBY VE ŠKOLE

- UČITELI OBLÍBEN
- SPOLUŽÁKY
OBDIVOVÁN

ŠKOLNÍ PODPORA

- AKCELERACE
- PŘÍLEŽITOST
SETKÁVAT SE SE
STEJNĚ NADANÝMI
VRSTEVNÍKY
- ROZVOJ
NEZÁVISLÝCH
DOVEDNOSTÍ K
UČENÍ
- MENTORING

TVOŘIVÝ TYP

CHARAKTERISTIKA

- NÍZKÁ SEBEKONTROLA
- EXPERIMENTÁTOR
- KLADE OTÁZKY
- OPRAVUJE UČITELE
- SOUTĚŽIVÝ

SOCIÁLNÍ VAZBY VE ŠKOLE

- IRITUJE
- REBEL
- UZNÁVÁN PRO KREATIVITU
- ČASTO NENÍ CHÁPÁN JAKO NADANÝ

ŠKOLNÍ PODPORA

- TOLERANCE
- VHODNÝ PEDAGOG (SCHOPNÝ VÉST I SPOLUPRACOVAT)
- ROZVOJ SOCIÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ
- PŘÍMÁ A JASNÁ KOMUNIKACE
- ROZVOJ SEBEKONTROLY
- MENTORING

UNDERGROUND (MASKOVANÝ, SKRYTÝ)

CHARAKTERISTIKA

- POPÍRÁ SVŮJ TALENT
- PODCEŇUJE SVÉ SCHOPNOSTI
- NÍZKÉ SEBEVĚDOMÍ
- SNAHA PATŘIT KE SKUPINĚ, NEVYČLEŇOVAT SE
- VYHLEDÁVÁNÍ PŘÁTEL (JEJICH ČASTÁ ZMĚNA)

SOCIÁLNÍ VAZBY VE ŠKOLE

- VIDĚN JAKO VŮDCE NEBO NEROZPOZNÁN
- NEOCHOTNÝ RISKOVAT
- POVAŽOVÁN ZA KOMPLIKOVANÉHO
- POVAŽOVÁN ZA PLACHÉHO

ŠKOLNÍ PODPORA

- ROZPOZNAT NADÁNÍ
- POSKYTNOUT VZOR
- POVZBUZENÍ

ODPADLÍK

CHARAKTERISTIKA

- NEPLNÍ ÚKOLY
- NEZAPOJUJE SE
- NEZÁJEM
- VĚČNÁ NESPOKOJENOST
- VYRUŠUJE PRŮMĚRNÉ AŽ PODPRŮMĚRNÉ HODNOCENÍ

SOCIÁLNÍ VAZBY VE ŠKOLE

- POPUZUJE UČITELE
- SPOLUŽÁKY ODSUZOVÁN
- VNÍMÁN JAKO SAMOTÁŘ

ŠKOLNÍ PODPORA

- NETRADIČNÍ STUDIJNÍ DOVEDNOSTI
- ALTERNATIVNÍ UČEBNÍ METODY (ZÁŽITKOVÉ)
- MENTORING

DVAKRÁT VYJÍMEČNÝ NADANÝ

CHARAKTERISTIKA

- NESCHOPEN KONZISTENTNÍ PRÁCE
- MŮŽE VYRUŠOVAT
- HODNOCENÍ PRŮMĚRNÉ AŽ PODPRŮMĚRNÉ

SOCIÁLNÍ VAZBY VE ŠKOLE

- VNÍMÁN JAKO PODIVÍN
- NENÍ MU POMOCI
- VIDĚNA POUZE JEHO NESCHOPNOST (PORUCHA)
- POVAŽOVÁN ZA SLABÉHO ŽÁKA

ŠKOLNÍ PODPORA

- ROZPOZNÁN JAKO NADANÝ
- VÍCE ČASU SE SPOLUŽÁKY
- INDIVIDUÁLNÍ PÉČE
- SPECIÁLNÍ PEDAGOG

AUTONOMNÍ TYP

CHARAKTERISTIKA

- PRACUJE NEZÁVISLE, SAMOSTATNĚ
- PRACUJE NA VLASTNÍCH CÍLECH
- PŘIMĚŘENÉ SOCIÁLNÍ DOVEDNOSTI

SOCIÁLNÍ VAZBY VE ŠKOLE

- AKCEPTOVÁN SPOLUŽÁKY
- AKCEPTOVÁN UČITELI
- UZNÁVÁN PRO SVÉ SCHOPNOSTI
- POZITIVNÍ VLIV
- VNÍMÁN JAKO ZODPOVĚDNÝ

ŠKOLNÍ PODPORA

- AKCELERACE UČIVA
- MOŽNOST DLOUHODOBÉHO INTEGROVANÉHO STUDIJNÍHO PLÁNU
- MENTORING
- SAMOSTATNÉ VÝZVY (PŘIMĚŘENÉ ÚKOLY)

NĚKTERÉ NEGATIVNÍ ASPEKTY VÝLUČNOSTI

- MIMOŘÁDNĚ NADANÉ DÍTĚ NENÍ VŽDY TOTÉŽ CO CHYTRÝ, BYSTRÝ A HODNÝ ŽÁK ČASTÉ JSOU KONFLIKTY S AUTORITOU...

- NADÁNÍ V URČITÉ OBLASTI BÝVÁ VELMI ČASTO SPOJENO S NENADÁNÍM V OBLASTI JINÉ (MOTORIKA aj.)

- VYJÍMEČNÉ NENÍ ANI SPOJENÍ NADÁNÍ SE SPU, ADHD, ČI SOCIÁLNÍ NEZRALOSTÍ

- **OBTÍŽE VZNIKAJÍ I V OBLASTI MOTIVACE KE ŠKOLNÍ PRÁCI** (35-50% PROBÍRANÉ LÁTKY DÍTĚ VĚTŠINOU ZNÁ) ... **PODVÝKONNOST**

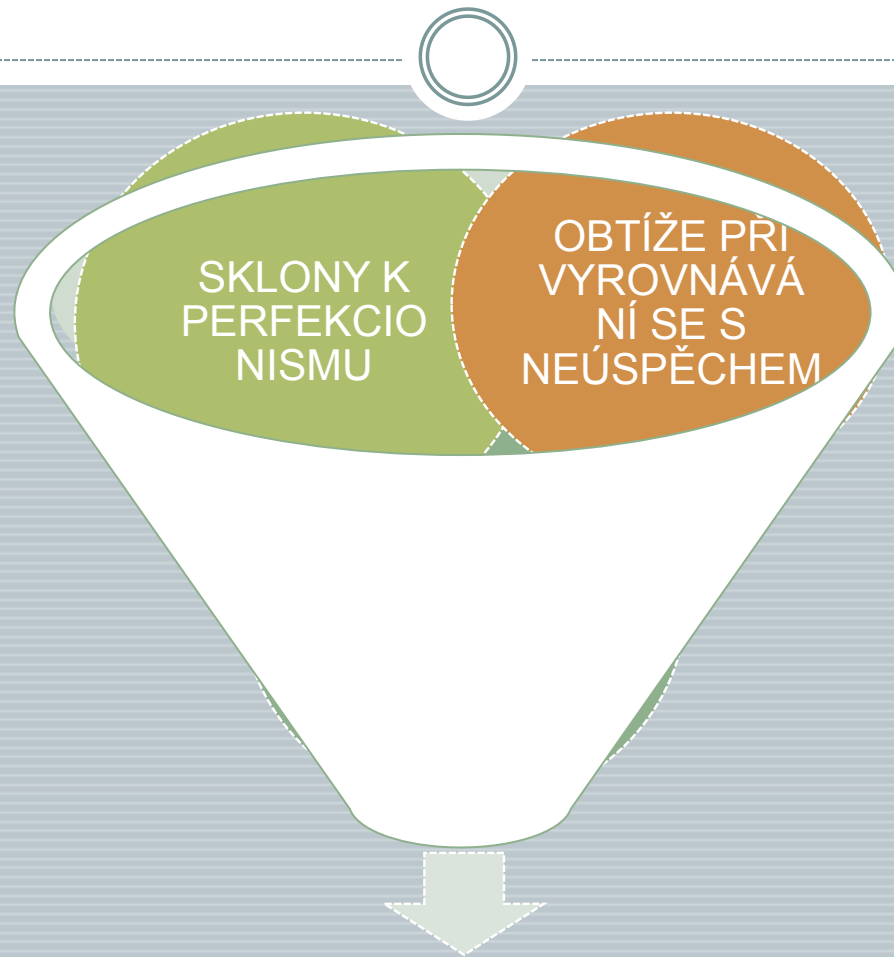
- SPOLÉHÁNÍ NA NADÁNÍ S SEBOU VELMI ČASTO NESE CHYBĚJÍCÍ NÁVYK K UČENÍ

- NADANÉ DĚTI JSOU ZPRAVIDLA VELMI CITLIVÉ

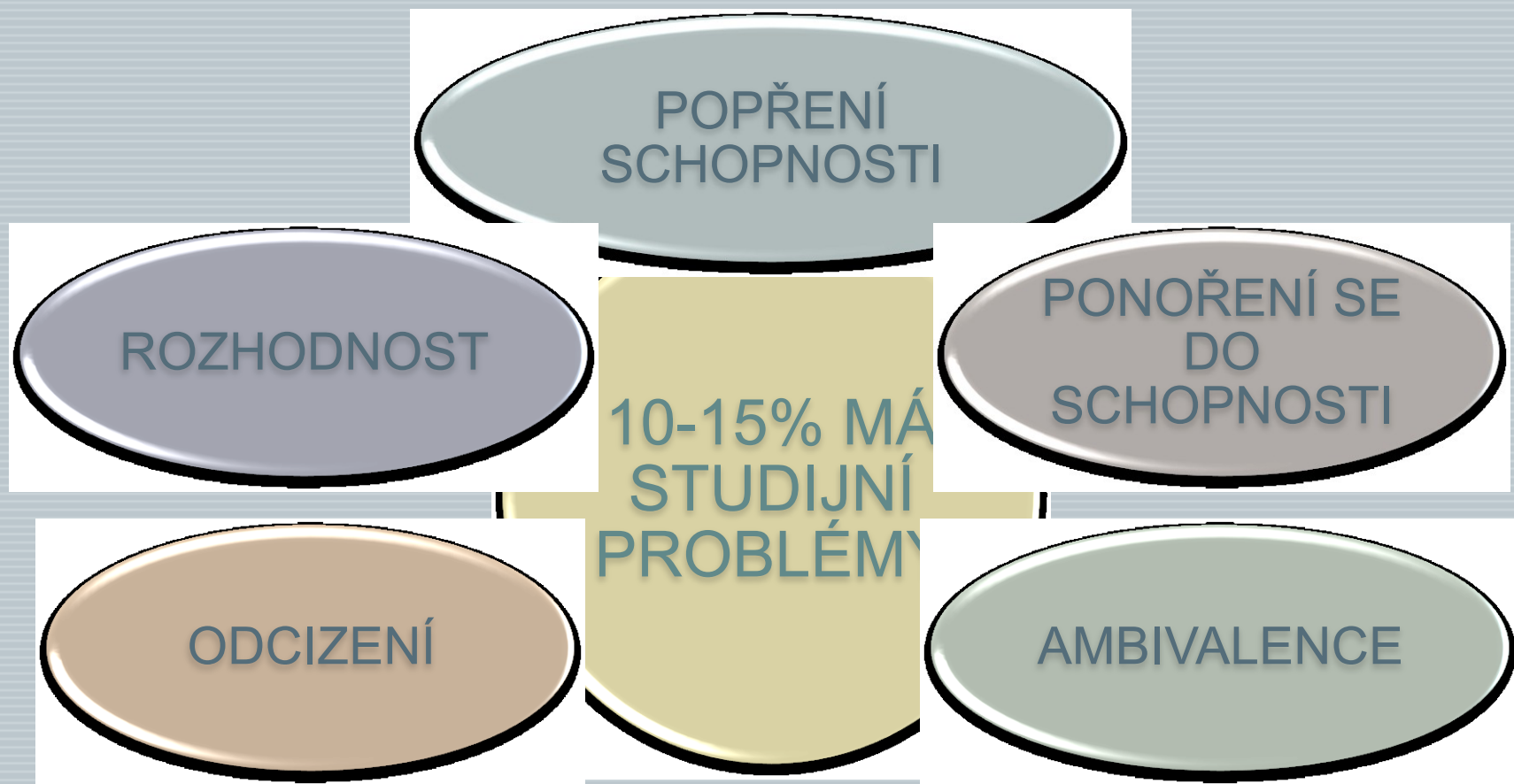

NEGATIVNÍ DOPADY NA OSOBNOST DÍTĚTE

NADANÝ VERSUS VRSTEVNICKÁ SKUPINA

Clasen, D., Clasen, R. (1985):

VYBRANÉ VÝSLEDKY VÝZKUMŮ V TÉTO OBLASTI:

VYJÍMEČNOST SNÁŠÍ OBVYKLE HŮŘE:

- DÍVKY
- JEDINCI S VERBÁLNÍM NADÁNÍM

BYSTRÉ DÍTĚ X NADANÉ DÍTĚ

bystré dítě

umí odpovídat

zajímá se

nadané dítě

klade další otázky

je zvědavé

B

↓

má dobré nápady

↓

odpovídá na otázky

N

↓

má neobvyklé nápady

↓

rozpracovává, dokončuje,
zajímají je detaily

B

je vůdcem skupiny

jednoduše se učí

N

je samostatné, často
pracuje samo

většinu látky již zná

B

mezi vrstevníky je
oblíbené

chápe významy

N

vyhovuje mu společnost
starších dětí

dělá závěry

B

kopíruje zadaná
řešení

ve škole se cítí dobře

N

vytváří nová řešení

cítí se dobře jen když
se učí něco nového

B

přijímá informace

je spokojené s
vlastními výsledky

N

využívá informace

je velmi sebekritické

EFEKTIVNÍ PŘÍSTUP K VÝUCE NADANÝCH:

AKCELERACE

- SLEDOVÁNÍ VÝVOJOVÉHO TRENDU
- PŘIZPŮSOBOVÁNÍ SE TOMUTO TRENDU

DIFERENCIACE

- CO ŽÁCI MUSÍ VĚDĚT (VŠICHNI)
- CO BY ŽÁCI MĚLI VĚDĚT (VĚŠINA)
- CO ŽÁCI MOHOU VĚDĚT (CO MOHOU ZVLÁDNOUT NADANÍ)

Své mimořádné nadání uplatní 2-3% populace. Odborníci se však domnívají, že výrazně talentovaných je ve skutečnosti až 10x více...
...jen nedostali příležitost...

ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA

PÉČE O NADANÉ DĚTI JE V SYSTÉMU
NAŠEHO ŠKOLSTVÍ STÁLE JEŠTĚ
RELATIVNĚ OKRAJOVOU
ZÁLEŽITOSTÍ

VE VYSPĚLÝCH ZEMÍCH JE NADÁNÍ
VNÍMÁNO JAKO STRATEGICKÁ ZÁLEŽITOST
(DETERMINUJÍCÍ ROZVOJ VĚDY, TECHNIKY,
KULTURY...SPOLEČNOSTI)

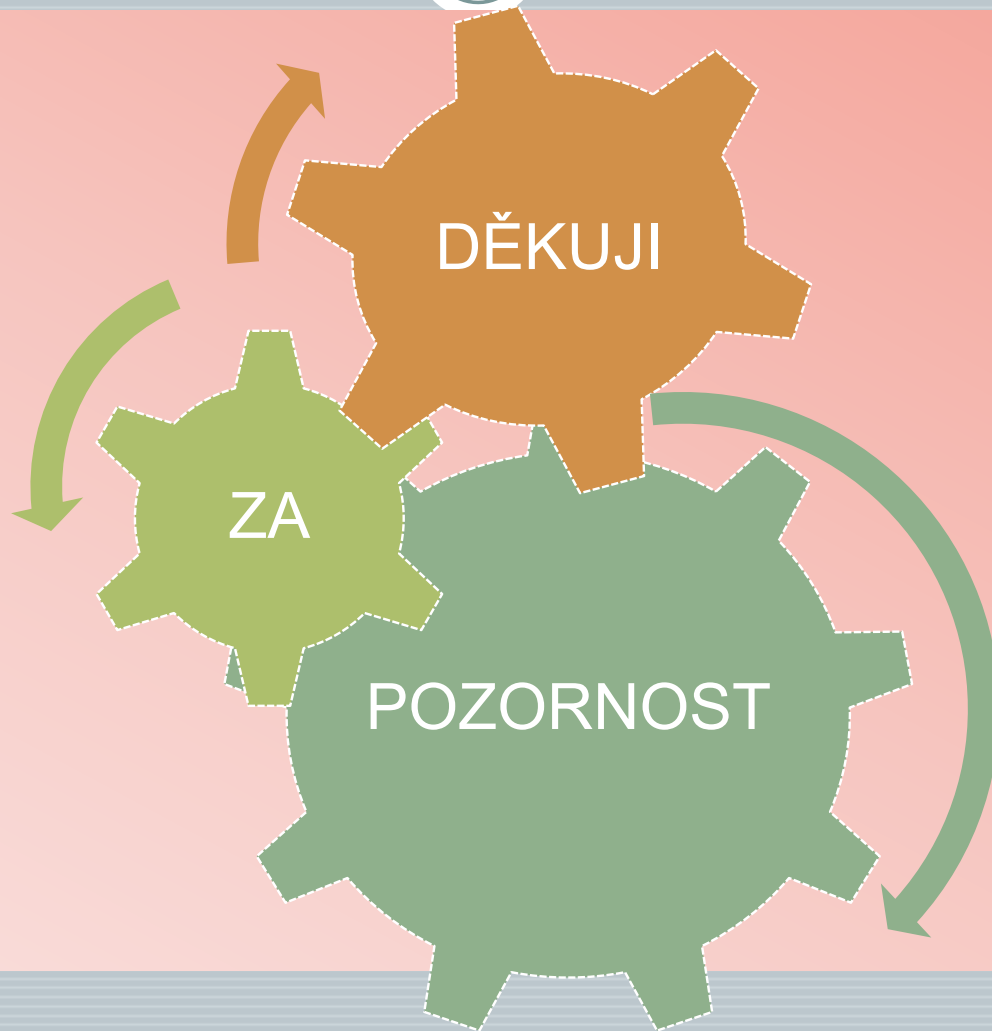
ZÁKLADNÍ OTÁZKA PÉČE O MIMOŘÁDNĚ NADANÉ:

MAJÍ BÝT VZDĚLÁVÁNI VE
SPECIALIZOVANÝCH ZAŘÍZENÍCH, NEBO
SPOLEČNĚ S „BĚŽNOU“ POPULACÍ?

JEDNOZNAČNÁ ODPOVĚĎ NEEXISTUJE (RODIČE
CHTĚJÍ SEGREGACI, STÁT JI ODMÍTÁ...sportovci ano, nadané děti ne?)

PROČ TOMU TAK JE?

Zdroje:

- Campbell, J., R. Jak rozvíjet nadání vašich dětí. Portál 2001.
- Dvořáková, J., Portešová, Š., Budínová, L., Tyrlík, M. Osobnostní a zájmové charakteristiky rozumově nadaných školsky podvýkonných žáků. Čs. Psychologie 2006, roč. L, č. 6.
- Fischer, R. Učíme děti myslet a učit se. Portál 2004.
- Konečná, V., Portešová, Š. Sebepojetí rozumově nadaných dětí. Čs. Psychologie 2007, roč. LI, č. 2.
- Kramulová, D.: Rodina a škola, 9/2005
- Talentům je třeba pomoci. PSYCHOLOGIE DNES 2/2002
- Vendel, Š.: Nadani a ich osobité problémy. Prehľadová štúdia. Katedra psychológie Filozofickej fakulty v Prešove, 1995.